

Södertörns högskola | Institution för Samhällsvetenskap

Kandidatuppsats 15 HP | Socialt arbete med storstadsprofil | HT 2014

Jag var rädd för att lämna honom

- En studie om fem kvinnors upplevelser som utsatts för våld i nära relationer

Av: Ilona Boyaci och Chamiran Issa

Handledare: Dina Avrahami

Title: I was too afraid of leaving him – a study about five women’s experiences that have been through violence in close relationships.

Authors: Iona Boyaci and Chamiran Issa

Abstract

The Purpose of this study is to get a deeper understanding of women who have lived in relationships where they have been abused by their partner. The study focuses on the women’s perspective. The material that we have been using consists of interviews with five different women who have lived with men that have abused them. To gain a better understanding of the topic, we have used the following theories: the process of normalization of violence, gender and masculinity. The analysis of the interview material focuses on the personal stories of the five women. There we found similarities concerning the feelings, fear and shame.

The result shows that the relationships were not violently at the beginning. The violence started after some time. In most cases the violence first began with mental abuse and then also became physical. Women that have been abused by their men adapt themselves to their men’s behavior and feel shame and fear about their lives. Through the result the cause appeared to why women stay in the relationship after the violence escalates. It is because of the fear of their lives and because of their children, if they have.

Keywords: violence against women, domestic violence, gender, violence normalization, male violence against women, masculinity.

Titel: Jag var rädd för att lämna honom - En studie om fem kvinnors upplevelser som utsatts för våld i nära relationer.

Författare: Iona Boyaci och Chamiran Issa

Sammanfattning

Syftet med denna studie är att få en djupare förståelse för kvinnor som har levt i förhållanden där deras män brukat våld. Syftet uppnås genom en studie som fokuserar på kvinnans perspektiv. Studiematerialet bygger på intervjuer med fem kvinnor som tidigare levt i våldsutsatta relationer. För att förstå ämnet har vi använt oss av teorierna: våldets normaliseringsprocess, genus och maskulinitet. I studiens analyskapitel analyseras kvinnornas berättelser där likheter i de fem intervjuerna framkommer liksom deras upplevelser. De likheter som återkommer i alla berättelser är rädsla och skam.

Resultatet visar att förhållandena inte var våldsamma i början, det började efter en tid tillsammans. I de flesta fall började våldet först som psykisk och övergick sedan till fysisk. Kvinnorna som utsätts för våld av sina män anpassar sig efter deras mäns beteende samtidigt som de känner skam och rädsla över sin livssituation. Genom resultatet har även orsaken framgått till varför kvinnorna stannar kvar i förhållandet efter att våldet eskalerar. Orsakerna är bland annat rädsla och på grund av barnen, om de har några.

Nyckelord: kvinnovåld, våld i nära relationer, genus, våldets normalisering, mäns våld mot kvinnor, maskulinitet.

Förord

Denna studie har sannerligen varit intresseväckande och lärorik för oss. Den har bidragit med mer kunskap och förståelse om mäns våld mot kvinnor och vi vet att ämnet kommer att vara till stor nytta för oss i vårt framtida yrke som socionomer. Vi har fått en mer nyanserad förståelse till varför kvinnor väljer att stanna kvar i våldsamma förhållanden.

Genom studiens gång har vi haft många tankar, åsikter och diskussioner om arbetets genomförande, men alltid kommit fram till en bra lösning som båda är nöjda med.

Under de veckor studien pågått har i princip all vår fokus varit riktad mot uppsatsen och nu har vi med stor glädje nått slutet. Det har varit många helger och kvällar som ägnats åt studien. Vi vill tillägna ett stort tack till våra familjer och vänner som har stöttat och visat förståelse för oss under hela denna tid. Vi vill även ägna ett stort tack till vår handledare Dina Avrahami som hjälpt oss och gett goda råd och bra handledning.

23 december 2014

Ilona Boyaci och Chamiran Issa

Innehållsförteckning

1. Inledning	7
1.1 Syfte och Frågeställningar	8
Frågeställningarna är:	8
1.2 Avgränsningar.....	9
1.3 Disposition	9
2. Metod.....	10
2.1 Metod för insamling av data	10
2.2 Förförståelse	11
2.3 Etiska hänsynstagande	12
2.3.1 Informationskravet.....	12
2.3.2 Samtyckeskravet	12
2.3.3 Konfidentialitetskravet.....	12
2.3.4 Nyttjandekravet.....	13
2.4 Metoddiskussion	13
Sammanfattning	13
3. Tidigare forskning	14
3.1 Myter	14
3.2 Vad är kvinnomisshandel?	14
3.3 Våldet normaliseras	15
3.4 Konsekvenser av misshandeln	16
3.5 Makt.....	17
3.6 Rädslan för att lämna honom	18
Sammanfattning	19
4. Teori.....	20
4.1 Våldets normaliseringsprocess.....	20
4.2 Genus	21
4.3 Maskulinitet	23
Sammanfattning	24
5. Resultat och analys	25
5.1 Kvinnorna som intervjuades	25
5.1.1 Rita.....	25
5.1.2 Malin.....	26

5.1.3 Chloe.....	27
5.1.4 Raya	28
5.1.5 Rebecca.....	29
5.2 Kärlek	30
5.3 Makt.....	30
5.4 Skam	35
5.5 Rädsla	36
6. Diskussion, slutsats och kritik.....	39
6.1 Reflektioner	42
Referenslista	43
Elektroniska källor.....	44
Bilagor	46
Bilaga 1- intervjufrågor	46

1. Inledning

”Det fanns en tid i mitt liv då min vardag bestod av rädsla och hat, men inte nu längre. Nu har jag blivit starkare än någonsin och lärt mig älska mig själv. Det hela började med glåpor som jag stod ut med varje dag. Men en dag ändrades allt till det sämre. Din feta lata kossa! skrek han. Du är värdelös jag fattar inte varför jag är kvar med dig! Jag fick nog och sa ifrån och skyddade mig. Han blev rasande och tog tag om min hals och tryckte upp mig mot väggen. Det var då allt började. Utan den minsta föraning fick jag en smäll på ansiktet som följdes av ett par till. Jag minns hur chockad och besviken jag blev och sprang in i barnkammaren och kramade om min son och bara grät. En stund senare kom han in och bad om ursäkt för allt och det vart till en vana för honom, varje gång vi hade bråkat kunde han komma in och be om ursäkt för allt och säga att allt var hans fel och att han aldrig skulle göra om det. Naiv som jag var litade jag på honom.”

- Rita

Detta berättar Rita. Händelser som denna sker i andra förhållanden där våld förekommer.

Förr i tiden var det inget brott för en man att slå sin fru, utan det ansågs vara en ”rättighet”. Det var såldes inte straffbart att utöva våld i nära relationer. Lagstiftning som berör kvinnomisshandel har förändrats genom de senaste århundradena och ett exempel på detta är agarätten som upphörde 1864. Genom agarättens upphörande blev det förbjudet att utöva någon sorts våld över huvud taget mot sin fru. Trots detta förekommer våld i nära relationer än idag (Widding Hedin 1997:60). Kvinnomisshandel ses idag som ett samhällsproblem och är inte längre som en privat angelägenhet. Det är viktigt att belysa att ansvaret inte ligger hos kvinnan, utan hos samhället (Ekbrand 2006:211). Att kvinnor utsätts för våld i nära relationer är ett stort och allvarligt samhällsproblem. Våld i nära relationer förekommer i alla samhällsklasser, åldrar, yrkesgrupper och bostadsområden. Hur vanligt förekommande kvinnomisshandel är i Sverige idag, är en svår fråga att besvara eftersom att mörkertalet är relativt stort. Trots att mörkertalet är stort visar statistik från Brottsförebyggande rådet (BRÅ) att cirka 27 056 anmälningar av misshandel mot kvinnor över 18 år gjorts under 2013 (Roks 2014).

Kvinnofridslinjen (2014) skriver om hur en relation, mellan en man och en kvinna, successivt kan förändras från kärleksfull till våldsam. I början av relationen, som i de flesta relationer, uppvaktar mannen sin kvinna och visar henne genuin kärlek. Sedan förändras förhållandet och mannen blir dominant och har ett kontrollerande beteende (Kvinnofridslinjen 2014). Han börjar med att kritisera kvinnan och sedan hindrar han henne från att umgås med vänner och bekanta. Hon isoleras successivt från den yttre världen och så småningom börjar mannen att hota henne och ta till våld. Kvinnan börjar då ändra sitt beteende för att anpassa sig efter mannen. Hon vågar oftast inte lämna mannen till en början då hon är rädd för honom, eftersom han konstant hotar med att ta livet av henne eller till och med i vissa fall, om de har gemensamma barn, att ta barnen ifrån henne. Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (2014) menar att mäns våld mot kvinnor har sin förklaring i den maktobalans som än idag finns mellan könen i samhället.

Huvudorsaken till varför detta ämne väckt vår uppmärksamhet är den sociala nätverkstjänsten, Facebook. Där kan människor bland annat ladda upp olika slags videoklipp på saker och ting som händer i världen. Flera gånger har dokumenterade videoklipp lagts upp på kvinnor som blir misshandlade av främst män. Vi upplever att kvinnomisshandel är ett aktuellt samtalsämne i sociala medier, och har därför valt att fördjupa oss i det och mer specifikt i mäns våld mot kvinnor i kärleksrelationer.

1.1 Syfte och Frågeställningar

Syftet med denna studie är att få en djupare förståelse för kvinnor som har levt i förhållanden där deras män brukat våld. Syftet uppnås genom en studie som fokuserar på kvinnans perspektiv. Studiematerialet bygger på intervjuer med fem kvinnor som tidigare levt i våldsutsatta relationer.

Frågeställningarna är:

- Hur upplevs den våldsamma perioden ur de utsatta kvinnornas perspektiv?
- Vad finns det för bakomliggande faktorer till de fem männens våld mot deras kvinnor?
- Varför väljer vissa utsatta kvinnor att fortsätta leva med sina män under en fortsatt period, trots våldets eskalering?

1.2 Avgränsningar

Studien fokuserar enbart på mäns våld gentemot kvinnor i nära relationer, där fokus ligger på kvinnan och hennes uppfattning av situationen. Detta för att få en djupare förståelse för hur kvinnornas liv sett ut under dessa omständigheter. Det är inte vanligt förekommande att man vänder på formuleringens fokus och belyser fenomenet utifrån mannens perspektiv. Det är mer vanligt att fokus läggs på kvinnan som då målas upp som offer. Valet av studieämne går att ifrågasätta eftersom att det får en stor uppmärksamhet i media till skillnad från annat våld i nära relationer. Men vi anser att denna uppmärksamhet bör bibehållas och bli ett debatterat ämne samt att det bör leda till ytterligare förändringar. Detta belyses på ett samhälleligt plan men även på ett individuellt plan, och vi anser att: Det som går att se, existerar och kan därmed förändras.

För att uppnå det tidigare nämnda har vi valt att intervjua fem kvinnor som levt under dessa omständigheter. Anledning till intervjuer som tillvägagångssätt är för att vi anser att denna slags materialinsamling kommer att ge svar för de frågeställningar som vi har för denna studie. Genom att vända oss direkt till informanterna innebär det att det insamlade materialet är genuint då det inhämtas direkt ifrån de berörda.

1.3 Disposition

I kapitel ett diskuteras inledningen där fenomenet ”mäns våld mot kvinnor” presenteras. I andra kapitlet redovisas metod för insamling av material samt hur vi som forskare gått tillväga. I det tredje kapitlet presenteras den tidigare forskning vi använt oss av. I det fjärde kapitlet framförs teorier om våldets normaliseringsprocess, genus och maskulinitet. I femte kapitlet presenteras resultat och analys samt en kort presentation av de fem intervjupersonerna. Sedan följs det sista kapitlet av diskussion och slutsatser.

Det första och tredje kapitlet är skrivna av Ilona Boyaci. Det andra och fjärde kapitlet är skrivna av Chamiran Issa. Kapitel fem och sex har vi skrivit gemensamt.

2. Metod

Detta kapitel beskriver den utvalda metoden för insamling av litteratur och intervjumaterial samt hur vi har gått tillväga med urvalet. Vidare kommer etiska hänsynstaganden tas upp samt hur arbetet kring det insamlade materialet har genomförts.

2.1 Metod för insamling av data

För att kunna få en förståelse för utsatta kvinnor har vi valt att intervjua fem kvinnor som utsatts för våld i nära relationer. Som metod för inhämtning av data har vi använt oss av personliga berättelser.

Båda författarna närvarade under intervjuerna och fyllde under intervjuernas gång olika funktioner. Den ena ställde frågorna medan den andra förde anteckningar på datorn. Att göra på detta sätt är enligt Staffan Stukát (2011:40) en fördel då man kan få ett flertal utgångspunkter och uppfatta saker som den andra författaren inte uppfattar. En nackdel kan vara att den intervjuade kan känna sig obekvämt och utsatt med två personer som närvarar då personliga frågor ställs.

Efter val av studieämne började vi med att söka efter tidigare forskning och annan litteratur som är relevant för vår valda studie. Vi har använt oss av sökmotorn Libris, ett nationellt bibliotekssystem som vi har i Sverige. De nyckelord som vi använt oss av i vår sökning är till exempel: *kvinnovåld, våld i nära relationer, genus, våldets normalisering, mäns våld mot kvinnor, maskulinitet*.

Efter att lämplig litteratur och befintlig forskning hittats, beslutade vi oss för att samla information genom intervjuer. Kort därefter bokades intervjuer med fem personer, varav två bekanta och de tre andra kom vi i kontakt med via en av våra två förstnämnda informanter. Intervjuerna hölls hemma hos de intervjuade, för att skapa en bekväm miljö.

Gällande intervjufrågor är det viktigt, enligt Lars Torsten Eriksson och Finn Wiedersheim-Paul (2011:103) att ställa konkreta frågor som antingen är *ledande* eller *berättande*. Vi valde att använda oss av fler *berättande* frågor då vi anser att svaren kan bli mer personliga, tydliga och längre. Exempel på intervjufrågor som är berättande och som vi ställde är: ”hur mådde du under denna period? Mentalt, psykiskt och fysiskt.

Eriksson och Wiedersheim-Paul (2011) tydliggör även vikten av att den intervjuade ska kunna svara på samtliga frågor med erfarenhet och kunskap. Av denna anledning valde vi intervjupersoner som själva blivit utsatta för våld i nära relationer och som kan ge svar på studiens frågor. Genom detta tror vi oss få en djupare förståelse kring de känslor och det tillstånd som de befunnits i, under den utsatta perioden.

Varje intervju ägde rum i varje intervjupersons hem. Vi gav intervjupersonerna möjligheten att själva bestämma tid och rum eftersom att de hade begränsat med tid. Men även för att vi uppfattar det valda intervjuämnet som känsligt och ville ge intervjupersonerna möjligheten att själva bestämma var intervjuerna skulle hållas för att skapa en bekväm miljö för intervjupersonerna. Under intervjutillfällena lämnade omgivningen oss ostörda då ingen annan än oss tre befann sig i hemmet. Detta innebar att intervjuerna kunde genomföras i lugn och ro. Samtliga intervjuer pågick mellan en timme till en och en halv timme.

Intervjupersonerna hade blivit tillfrågade om hur de vill att dokumentationen skulle gå till och de svarade att de inte vill bli inspelade eller identifierade. Vi valde då att ha med oss en bärbar dator för att redan under intervjun kunna skriva ner det intervjupersonerna sade för att så lite information som möjligt skulle missas. Skulle allt antecknas för hand är risken stor att man inte får med allt eftersom det tar längre tid. Risken med att anteckna med dator kan vara att den kanske slutar fungera och då finns en risk att hela det insamlade materialet från intervjuerna försvinner, därför använde vi oss av en USB-sticka. Vi bad intervjupersonerna att tala i en lagom takt och att upprepa sig för att personen som antecknade skulle hinna med.

Efter att varje intervju genomförts satte vi oss och läste igenom hela materialet. I texten hittade vi olika teman som vi valde att tematisera och använda oss av i resultat och analys delen.

2.2 Förförståelse

När en text ska läsas är det viktigt att inse att läsaren har en viss förförståelse och att det är omöjligt att tolka utan denna förförståelse, Göran Bergström och Kristina Boréus (2005). Det är individuella upplevelser, samhället, uppfattningar om omvärlden, hela sociala sammanhanget som människan rör sig i och så vidare, som formar hennes förförståelse (Bergström och Boréus 2005:25).

Vår förförståelse kring ämnet ”mäns våld mot kvinnor” kommer mest från TV, tidningar, Facebook, rapporter, samhällsdebatter, filmer, böcker och diskussioner med vår omgivning där fenomenet är uppmärksammat. En ytterligare faktum är att kvinnor, trots att de är medvetna om våldet, väljer att stanna kvar hos männen. Vår förförståelse har hjälpt oss att vara mer mottagliga för det som kvinnorna har valt att dela med sig under intervjuerna.

2.3 Etiska hänsynstagande

Vid utförandet av en studie är det viktigt att beakta forskningsetiska principer. Vi följde Vetenskapsrådets forskningsetiska principer och valde därför att förhålla oss till *informationskravet* (2014), *samtyckeskravet* (2014), *konfidentialitetskravet* (2014) och *nyttjandekravet* (2014).

2.3.1 Informationskravet

Som forskare har vi som krav att informera de deltagande kvinnorna om studiens syfte. Vi har även framfört deras roll i vår studie. Vi har valt att inte skriva kvinnornas namn, istället skrivs fingerade namn för att inte avslöja deras identitet eller nämna något som gör att kvinnorna kan bli igenkända. Det enda som kommer att vara med är deras kultur och det gör vi för att få en klarare förståelse kring deras bakgrund (codex.vr.se:7-8).

2.3.2 Samtyckeskravet

När vi valde ut de fem kvinnorna som skulle intervjuas, tillfrågades de om de ville delta i studien. Vi talade även om för kvinnorna att de, när som helst, kunde avbryta intervjun om de så ville (codex.vr.se:9-11).

2.3.3 Konfidentialitetskravet

Alla svar som samlats in genom våra genomförda intervjuer har behandlats konfidentiellt, likaså har personuppgifter inte angetts. Kvinnornas rätta ålder har inte heller angetts. Att vi använt oss av intervjuer i undersökningen kan innebära en risk för avslöjandet av kvinnornas identitet, men vi har varit noga med att hålla deras identitet hemlig genom att inte spela in våra samtal samt att inte redogöra för sådan information som skulle kunna avslöja deras riktiga identitet (codex.vr.se:12-13).

2.3.4 Nyttjandekravet

Vi är medvetna om att det materialet som samlats in från dessa kvinnor inte får användas till annat än forskningens ändamål. När vi behandlade materialet sållades vissa saker bort som inte var relevanta för just denna studies resultat och kvinnornas svar bearbetades. Vi gjorde detta för att inte använda oss av materialet på ett felaktigt sätt (codex.vr.se:14).

2.4 Metoddiskussion

I denna del kommer vi att diskutera kvalitén på studien, det vill säga om vi som författare lyckats överföra våra frågeställningar och teorier till något mätbart (Stukát 2011:126-127). Genom att vi tagit del av den tidigare forskningen och teorin fördjupades vår förståelse samtidigt som nya funderingar och frågor väcktes.

När det kommer till den kritiska delen utav vårt metodval så anser vi att vi skulle kunna ha intervjuat fler kvinnor för att åstadkomma ett mer generaliserbart resultat och att de bakomliggande förklaringarna kring fenomenet samt svaren till våra frågeställningar skulle bli mer omfattande vilket även skulle kunna leda till annorlunda svar. Att våra intervjupersoner är få och olika gör att resultaten och svaren på frågorna blir mer individuella än om vi hade haft fler intervjupersoner. Fler intervjupersoner skulle också leda till fler alternativa teorier än de vi valt att ha med.

Sammanfattning

I detta kapitel redovisas vilka metoder som använts i denna studie. Vi har använt oss av intervjuer för att det enligt oss bidrar med mer fullkomliga svar till studien tillsammans med våra intervjufrågor. Här presenteras även det tillvägagångsätt vi använt oss av för att samla in det empiriska materialet.

3. Tidigare forskning

I detta kapitel redovisas den tidigare forskning som vi har identifierat och som behandlar våld i nära relationer ur kvinnans perspektiv då hon utsätts för våld. Det finns många böcker som behandlar detta ämne men vi har valt att avgränsa oss till endast fem studier som vi finner relevanta och som passar undersökningens syfte och frågeställningar. Vi utifrån dessa fem böcker diskutera våldet som kvinnorna i uppsatsen utsätts för och även skälen till varför kvinnorna väljer att stanna i sådana relationer.

3.1 Myter

Det finns ett antal myter om kvinnomisshandel, några av dessa myter är: att den våldsamme mannen bland annat har alkoholproblem, är lågutbildad, är arbetslös eller är invandrare (Lundgren 2001:68). Lundgren (2001) påvisar att denna myt inte stämmer och att det inte endast finns en typ av man som utsätter sin kvinna för våld (Lundgren 2001:72). Vidare finns andra myter om att misshandlade kvinnor är masochister, men detta stämmer inte för det finns ingen kvinnan eller individ som vill bli misshandlad. Ett till exempel är att kvinnan alltid bara kan gå sin väg, men detta stämmer inte heller för det farligaste tillfället för en kvinna inträffar oftast när hon försöker lämna den våldsamme mannen (Widding Hedin 1997:24).

3.2 Vad är kvinnomisshandel?

Det som idag kallas för "kvinnomisshandel" definieras enligt lag som en avsiktlig handling, ett upprepande av våld utövat av en man mot en kvinna han har eller har haft en nära relation med (Eliasson 1997:50). Våld är ett stort problem i dagens samhälle och det är oftast män som står för majoriteten av all våldsbrottslighet i samhället. Kvinnomisshandeln sker oftast på enskilda platser som till exempel i parets hem. Även om våldet sker bakom stängda dörrar ses det inte längre som en privat angelägenhet, utan det har sedan flera år lyfts fram som ett samhällsproblem (Hydén 1995:24).

Mäns våld mot kvinnor är ett allvarligt hot mot kvinnans hälsa, liv och välbefinnande. Det är väldigt sällan som kvinnan är våldsam tillbaka när mannen är våldsam mot henne (Eliasson 1997:13). En missuppfattning som är vanlig gällande kvinnomisshandel är att våldet börjar i ett vanligt gräl som sedan går överstyr, men i själva verket är det inte alltid på grund av denna orsak

som våldet börjar. Det kan i många fall bero på att mannen upplever kvinnans beteende som för ”provocerande” (Eliasson 1997: 19-20). Misshandeln handlar alltså inte om konflikter som trappas upp, utan de handlar om att mannens önskningar inte kan eller blir uppfyllda (Eliasson 1997:21).

Kvinnomisshandel är våld som brukas av en man mot en kvinna som han har levt med eller fortfarande lever med (Widding Hedin 1997:9). Det kan definieras som alla former av könsbaserat våld, fysisk, psykisk eller sexuell skada. Hot, frihetsberövande och tvång räknas också till definitionen av misshandel. De vanligaste former av kvinnomisshandel är dock hot om misshandel men även fysisk och psykisk (Widding Hedin 1997:7). Att använda både psykisk och fysisk våld under samma period är vanligt. Det psykiska våldet kan till exempel vara att hota henne och det fysiska är slag och sparkar. De psykiska övergreppen lämnar oftast djupa och långvariga spår som kan skada kvinnans självförtroende (Eliasson 1997: 29-30). Misshandeln tenderar att öka gradvis inom förhållandet och handlar inte enbart om rent fysisk misshandel, utan det kan handla om att mannen vill dominera och kontrollera sin kvinna (Widding Hedin 1997: 9-10).

Allt våld mot kvinnor innebär att en stark part ger sig på en svag, i detta fall är mannen den starkare parten och kvinnan den svaga. Mannen utsätter kvinnan för våld för att han vet att hon inte är tillräckligt stark för att göra motstånd (Eliasson 1997: 28). Hur mycket än kvinna försöker att ändra på sig till det bättre enligt mannens önskningar, blir hon aldrig tillräcklig för att tillslut undgå våldet hon utsätts för (Eliasson 1997: 29-30).

Det finns vissa missuppfattningar om vilka kvinnorna är som faller offer för våldet i nära relationer. Många individer tror aldrig att det skulle kunna hända dem själva eller någon i deras omgivning, men i själva verket kan det hända vilken kvinna som helst oavsett etnisk tillhörighet, ålder, utbildningsnivå eller socioekonomisk status. Det finns alltså inget typiskt offer utan alla kan bli utsatta (Widding Hedin 1997: 29).

3.3 Våldet normaliseras

Mona Eliasson (1997) skriver i sin bok att kvinnorna förnekar sina upplevelser och det de utsätts för till en början, hon skriver även att kvinnorna i början har svårt att erkänna att de utsätts för

våld. I sin bok skriver hon om en kvinna som utsätts för våld hemma, kvinnan som utsätts för våld beskriver det som en del av hennes vardag. När en dag utan våld kommer ser hon det som en bra dag (Ibid: 123). Mannen brukar oftast skylla sina handlingar genom att påstå att han haft en dålig dag eller liknande (ibid:23). Vidare skriver Widding Hedin (1997) i sin bok att våldet inte börjar direkt då paret inleder förhållandet. Det pågår under en lång tid och ökar gradvis, detta leder till att kvinnan inte inser vad hon utsätts för. Generellt sätt har de flesta kvinnor som utsätts för våld i nära relationer svårt att förstå att den man lever med är kapabel till att utsätta dem för våld (ibid:7). Widding Hedin (1997) skriver även att de flesta förhållanden och äktenskap har det någon gång skett någon typ av misshandel (ibid:8).

3.4 Konsekvenser av misshandeln

Enligt Mona Eliasson (1997) tenderar samhället att lägga skulden på kvinnan istället för mannen i nära relationer där kvinna utsätts för våld av sin man. Detta för att många säger att kvinnan har sig själv att skylla eftersom att hon provocerat mannen till dessa gärningar (ibid:25). Kvinnan känner skuld varje gång hon blir misshandlad (P. Eliasson 2000:47). De kvinnor som varit i sådana förhållanden påverkas på ett negativt sätt, de är rädda, känner hat, vrede och de har dålig självkänsla, de får svårigheter i andra förhållanden till män och vissa hamnar i depression. Genom att de får dåligt självförtroende och hamnar i depression känner kvinnorna att det längre inte är värt att leva (Lundgren 2001: 56).

Vidare nämner Per Elis Eliasson (2000) att anledningen till att kvinnan oftast stannar i sådana relationer är för att hon känner sig misslyckad och har då svårt att säga emot mannen. Detta leder till att kvinnan inte kan försvara sig och då finns det en risk att våldet normaliseras (ibid: 47). En av anledningarna till att många kvinnor inte väljer att lämna förhållandet i första taget är för att de ser familjen som ett ”personligt projekt” som de inte vill ge upp. De väljer istället att förlåta mannen för att rädda detta projekt och för att de i själva verket är rädda för att leva ensamma (P. Eliasson 2000:46).

En undersökning som gjorts av Lundgren (2001) om kvinnor, där den visade att 72 % av de kvinnor som deltog hade försökt ta sitt liv och att 64 % har någon gång under den våldsamma perioden funderat på att ta sitt liv för att undgå det liv de levde då. Själv mordstankar är mer vanligt förekommande bland kvinnor som utsätts för våld än bland kvinnor som inte gjort det.

Kvinnornas tolkningar av våldet är inte likadana under alla omständigheter. I början definieras våldet inte som våld av kvinnorna, men i takt med att det sker upprepade gånger börjar de definiera det som våld. Efter en tid blir kvinnorna mer benägna till att göra en anmälan och de kvinnor som till slut förstår att våldet inte beror på dem har en större chans och vilja att lämna mannen (Eliasson 1997:117).

3.5 Makt

Det råder ingen tvekan om att våld mot kvinnor har sina kulturella och sociala rötter och historia i ett samhällssystem som gör att kvinnan hamnar i en underordnad position (Eliasson 1997:64). Kvinnan är den som förväntas att få relationen att fungera och när mannen för första gången slår kvinnan söker kvinnan efter bortförklaringar till våldet. Dessa kan till exempel vara att han var stressad eller alkoholpåverkad, i efter hand brukar svartsjuka vara den vanligaste anledningen till att våldet börjar. Många kvinnor ser ingen annan utväg än att hoppas på att mannen ska bättra sig och bli lika kärleksfull som förr. Det kvinnan i många fall inte vet är att när mannen är så pass kärleksfull och uppvaktar henne gör han detta för att känna makt över henne. Han uppvaktar henne med blommor och presenter. Han hämtar och lämnar henne vart än hon ska och låter henne inbilla sig om att han bara vill tillbringa all tid med henne. Kvinnan skiljs succesivt åt från sin familj och vänner och blir tillslut socialt isolerad och beroende av mannen. Det är då när mannen känner att han har total makt och kontroll över henne som våldet börjar (Eliasson 1997: 172-173).

Kvinnor uppfattar omedvetet sig själva som mindre värda jämfört med män och männen uppfattas som normen. När kvinnan nedvärderar sig själv på detta sätt skadar de sin egen självkänsla och kan sedan bli föremål för verbal misshandel som i slutändan leder till att kvinnan får depression eller emotionella problem (Widding Hedin 1997:14). När en kvinna har sådana tankar om sig själv utan att hon själv förstår det är det lätt hänt att hon är i relationer där hon är underordnad och mannen är den som har makt, relationen är då inte jämställd. De kännetecken som visar att en relation inte är jämställd är till exempel att kvinnan är rädd för att mannen ska slå sönder saker som tillhör henne. Han förtrycker henne och får henne att känna skuld för diverse saker, han isolerar henne genom att kontrollera vem hon går ut med, vart hon går ut samt hotar henne med mera (Widding Hedin 1997:16).

De män som utsätter sina kvinnor för våld i en nära relation har vanligtvis två typer av förklaringar för sitt beteende. Mannen brukar antingen förneka sitt ansvar för våldet genom att skylla på till exempel alkohol eller stress, eller även skylla på kvinnans beteende. Detta leder till att de kvinnor som utsätts för våld känner en viss skuld för att ha blivit misshandlade eftersom att de så småningom tror att det är dem själva som framkallat ilskan hos mannen (Eliasson 1997: 111). Att kvinnorna till slut börjar känna skuld och anklaga sig själva beror dels på de uppfattningar samhället byggt upp om att kvinnan ska ta hänsyn och ha ansvar för människor i nära förhållanden men det kan även vara en reaktion för att försöka hindra att en liknande händelse ska ske i framtiden (Eliasson 1997: 112-113).

3.6 Rädslan för att lämna honom

Det finns många anledningar till varför en kvinna inte anmäler mannen och till varför hon stannar i ett förhållande där hon blir misshandlad (Widding Hedin 1997:17). Kvinnorna kan oftast inte lämna mannen i början för att de har uppfattningar om att mannen behöver dem. De tror även att om de stannar kvar hos honom kan de kontrollera hans beteende till en viss del (Hydén 1995: 170-175). När de börjar inse att det inte stämmer försöker kvinnan lämna honom och det gör hon i genomsnitt tre till fem gånger. När kvinnan lämnar mannen och sedan återvänder till honom är hon oftast rädd att våldet ska eskalera och att det ska sluta med hennes död (Eliasson 1997: 118-119). Andra orsaker kan vara att om de har gemensamma barn hotar mannen att skada barnen, ibland kan det vara ekonomin som hindrar henne och i många fall älskar kvinnan fortfarande mannen och hoppas på att han ska förändras och sluta misshandla henne (Widding Hedin 1997:17). Kvinnan önskar i många fall att denna mardröm ska vara över (Widding Hedin 1997:57).

Orsakerna till att hon inte anmäler honom är för att hon inte tror att polisen kommer ta henne på allvar då hon kanske vid ett tidigare skede ringt och polisen trott på mannen som påstått att de bara grälar (Widding Hedin 1997:57). Hon är även rädd för att omgivningen ska börja tappa sitt intresse för att hjälpa kvinnan för de tror att kvinnan inte är intresserad av den hjälp de erbjuder. Det i sin tur kan sätta en skräck hos kvinnan när hon väl beslutat sig att lämna mannen för hon tror inte att någon vill eller kan hjälpa henne (Eliasson 1997: 118-119).

Margareta Hydén (1995) skriver i sin bok att kvinnan är under en kontinuerlig uppbrottsprocess från mannen och menar att detta kan ses som en del av våldsprocessen. I det flesta fall där mannen misshandlar kvinnan finns det ögonblick då mannen blir kärleksfull och ber om förlåtelse för sina gärningar, när han gör detta tappar kvinnan förmågan att tänka klart och tror då att allt kommer att bli bra mellan dem (ibid: 170-175).

Vidare nämner Hydén att vändpunkten när kvinnan beslutar sig för att lämna mannen är rädslan hon känner för att tillslut dö på grund av misshandeln (Hydén 2001:23). Om kvinnan tillslut beslutar sig och vågar lämna mannen som misshandlar henne behöver det inte betyda att hon slutar utsättas för våld och kränkningar. Våldet kan bli värre i vissa fall och ibland även leda till att kvinnan blir mördad för att hon funderat över att lämna mannen. Studier har visat att många av de kvinnor som klarat sig levande ur förhållanden där det utsatts för våld även efter förhållandet lever ett liv i skräck (Lundgren 2001:33).

Sammanfattning

I detta kapitel presenteras de tidigare forskningar som använts i studien. Vi anser att de valda studierna är relevanta för valet av ämne och att det ger oss en bra grund för arbetet och våra intervjuer. I analysen kommer dessa tidigare studier tillsammans med våra teorier att användas för att tolka vårt insamlade material.

4. Teori

I detta kapitel presenteras tre teorier. Vi har valt att använda oss av teorier om Våldets normaliseringsprocess, Genus och Maskulinitet. Teorierna kommer att presenteras i varsitt sammanfattat avsnitt där vi därefter använder oss av dem vid analysen av intervjumaterialet.

4.1 Våldets normaliseringsprocess

Eva Lundgren (2004) skriver om det hon kallar ”Våldets normaliseringsprocess” det vill säga att våldet som uppstår i en nära relation är en process som successivt bli mer normaliserad i kvinnans ögon. Ju mer våldet förekommer desto mer upplever kvinnan det som normalt och accepterat, eftersom att det blir mer vanligt (ibid:17).

Det första slaget i relationen beskriver Lundgren som något chockerande för kvinnan. Kvinnan inser att det är något oacceptabelt och hon går inte med på det. När våldet sedan successivt eskalerar och tillslut blir en del av vardagen, skapar kvinnan en acceptans för mannens beteende och till och med försvarar honom. Här tar våldet form och utvecklas till något vardagligt i förhållandet (ibid:49).

Kvinnan utsätts för mannens maktposition när hon lever i våldsutsatta förhållanden. Med detta menas att kvinnan är underordnad mannen, som utsätter henne för våld och har en högre ställning i förhållandet än vad hon har. Ett sådant förhållande kan upplevas som våldsamt men på samma gång även fridfullt, eftersom att det kan kännetecknas av både kärlek och våld (Lundgren 2004:17).

Mannens våld går även att betrakta ur kvinnans perspektiv, där mannen uppvisar en *dubbelhet*. Denna dubbelhet handlar om ett växlande beteende, som när mannen till exempel visar kärlek och omtanke. När detta beteende uppstår, stärks på samma gång kvinnans beroende till mannen (Lundgren 2004:57). Mannens maktposition kan vara av kulturell karaktär, det vill säga att kulturen och samhället som paret lever i avgör om denna maktskillnad är normal eller inte (ibid:18-19).

När mannen styr över kvinnans liv och utövar våld mot henne begränsar han kvinnans livsutrymme, mannens verklighet blir även kvinnans (Lundgren 2004: 25-26). När en kvinna blir

utsatt för våld av mannen, brukar hon även bli fysiskt och mentalt isolerad. Kvinnans umgänge ska vara på mannens villkor. Män som utsätter sin kvinna för våld vill oftast inte att de har ett socialt liv, förutom kvinnans arbetsplats.

Dessa omständigheter innebär att kvinnan inte får berätta om hennes relation till sin man för någon. En konsekvens av detta våld och dessa relationer kan resultera i att kvinnan förlorar sin självrespekt. Kvinnans livsutrymme begränsas till den grad där mannen nästan fullkomligt kontrollerar henne. Han kontrollerar till exempel vad hon får säga, göra, tänka samt känna (Lundgren 2004:25, 28, 32 & 54).

Parallellt med att kvinnans livsutrymme minskas kontrollerar mannen även hennes kvinnlighet där han lär henne att vara en ”kvinna”, på hans villkor (Lundgren 2004:50). Margareta Hydén (1995:41) menar att hjälplöshet och förtvivlan är känslor som våldsutsatta kvinnor drabbas av. Genom att kvinnan ständigt måste vara på sin vakt kontrollerar mannen även hennes känslor, detta för att han inte ska bli aggressiv och utöva våld (Lundgren 2004:26).

4.2 Genus

Begreppet *Genus* syftar på det kulturella sociala könet ”kvinna” och ”man” till skillnad från det biologiska könet. Yvonne Hirdman (2004) menar att vi som individer och samhället i sin helhet skapar gränser mellan dessa två köns kategorier och hon belyser begreppet genus på ett sätt där hon skapar en förståelse för hur en ”man” och en ”kvinna” konstrueras (ibid:11). På samma sätt gör även Raewyn W. Connell (2006) som menar att genus konstrueras i det sociala sammanhanget mellan individer, och menar att det endast är därför som begreppet kvarstår (ibid:21).

Hirdman (2004) har skapat begreppet *genussystem*, för att förstå genusbegreppet och dess uppdelning samt de dolda förtryck, underordningar och uppfostran som det innebär (ibid:12). Genussystemet förklarar särhållandet mellan de olika könen, som är den första principen. Så fort könen delas upp skapas en skillnad, en gruppering mellan de olika könen, detta kallar Hirdman för genusordningen (Hirdman 2004:76). Den manliga överordningen är den andra principen som Hirdman (2004) beskriver och förklarar hur mannen i ett historiskt perspektiv ansågs som mer värdefull än kvinnan. Ett exempel som tydliggör och visar på mannens värde är när en pojke

föddes, då firades det och man gav presenter, till skillnad från då en flicka föddes vilket betraktades som en besvikelse då flickan ansågs som oduglig (ibid:75-76). Ett annat exempel är när männen förr i tiden var ute och arbetade, medan kvinnan var hemma och arbetade med hushållssysslor. Genom dessa exempel kan vi se hur roller tilldelas de olika könen, och det är även här som vi kan se problematiken. Vi har i ett tidigare skede haft skillnader mellan könen, och dessa skillnader finns även kvar idag.

Connell (2006) skriver att underordningen mellan de båda könen även existerar i arbetslivet och menar att det är lättare för män att ta sig in på arbetsmarknaden och få ett bättre avlönat yrke än vad det är för kvinnor. Connell (2006) menar att vi idag tror att vi lever i ett jämställt samhälle, något han inte anser stämma. På grund av denna inkomstskillnad blir kvinnor oftast ekonomiskt beroende av sina män, samtidigt som många män runt om i världen anser att kvinnan blir deras ägodel. På detta vis får mannen makt över sin kvinna (ibid:12). Hirdman (2004) hävdar att kvinnan accepterar denna överordnad och är med på att skapa dessa könsmonster. Vidare menar Hirdman (2004) att de flesta kvinnor ser sina kroppar som mindre värda och svaga till skillnad från mäns (ibid:74-80). Connell (2006) ger exempel på amerikansk fotboll och dess genusinslag där stora män springer på varandra i kampen om att jaga en boll samtidigt som slanka, lättklädda kvinnor dansar under reklamavbrotten, för att belysa att det är män och kvinnor som skapar denna fördelning (ibid:14).

Uppdelningen mellan de olika könen har existerat sedan långt tillbaka, definitionen av ”man” och ”kvinna” har författare, filosofer och vetenskapsmän uttryckt i flera millenier. Fokus ligger på vad kvinnan skall göra (Hirdman 2004:23).

Med utgångspunkt i Asta Ekenwalls avhandling menar Hirdman (2004) att under 60-talet var könen uppdelade på ett specifikt sätt där ”Mannen” framstod som: ren och ljus medan ”Kvinnan” framstod som: oren och svag. Utifrån detta går det att konstatera att det finns en ojämlikhet mellan de båda könen där mannen framstår som något positivt och kvinnan som något negativt (ibid:35). Hirdman (2004) belyser den stereotypa bilden av vad som betraktas som ”manligt” respektive ”kvinnligt”, hur vi utifrån dessa stereotyper stärker och formar det som anses vara ”Man” och ”Kvinna” (ibid:77). Det finns även en ytterligare synvinkel, den ”naturliga ordningen”, som handlar om kvinnan och mannen och hur de bör vara gentemot varandra. Deras relation går ut på att mannen ska ta hand om kvinnan eftersom att hon betraktas som svag. Fokus

ligger främst i hur kvinnan bör handla och bete sig i relation till sin man och hur hon är underordnad honom (ibid:81-82).

Kvinnor framställs i till exempel löpsedlar som vackra, smala och felfria. Denna bild som media ger menar Connell (2006), påverkar könsdelningen. Kvinnor som tar del av media lockas till att vara eftertraktade och invänta sina ”drömmän”, medan männen däremot ska framstå som tuffa och dominanta. Här har, förutom media, även skolan en påverkan på mannen där han uppmanas att delta i tävlingsinriktade sporter för att kunna visa på hur ”tuff” han är (ibid:12f). Denna ojämlikhet mellan de båda könen visar på brist på respekt för kvinnan (ibid:16-17).

4.3 Maskulinitet

Robert W. Connell (1999) belyser könsroller utifrån två synsätt. Det första handlar om att makarna använder sig av ett ”manus” när det kommer till hur de ska vara gentemot varandra inom äktenskapet. Makarna utgår ifrån ett så kallat ”avtal” som talar om hur de ska uppträda mot varandra. Det andra synsättet utgår ifrån att paret lever upp till allmänna förväntningar gällande vad som är kvinnligt respektive manligt, två könsroller som existerar inom alla kulturer. Med detta menar Connell (1999) att de två könsrollerna konstrueras via socialisation på ett individuell och även samhälleligt plan (ibid:39-40).

Den sanna maskuliniteten finns att hitta i männens kroppar och har som utgångspunkt att den antingen finns i den manliga kroppen eller att den ger uttryck för den. Exempel på förutbestämda egenskaper som män antas ha är att de är aggressivare än kvinnor, att de har ett medfött begär att utöva våld, att de inte ansvarar för sina barn samt att de är dominanta (Connell 1999:69, 72).

Connell (1999) presenterar tre sätt att förstå sig på maskuliniteten och dess tillkomst och grund. Det första sättet är: hegemoni, en grupp män som kan vidmakthålla en ledande position i samhället. Hegemonin konstrueras i ett samband mellan kulturella ideal och institutionell makt. Ett bra exempel på detta är militären som består av en kollektiv maskulinitet där det inte finns några inslag av någon slags femininitet eller oliktankande män vilket gör att denna maskulinitet kan upprätthållas. Det andra sättet är: underordnade, denna grupp innefattar män som inte anses vara tillräckligt maskulina, till exempel homosexuella. Detta för att homosexuella förknippas med kvinnliga karaktärsdrag, och uppfattas som en kulturellt stigmatiserad grupp i samhället. De

tredje sättet är: delaktighet, till den gruppen tillhör maskulina män som inte lever upp till de kraven på hur en man förväntas vara (ibid: 101-104).

Sammanfattning

I detta kapitel presenteras teorierna och de centrala teoretiska perspektiven. Vi anser att de valda teorierna är relevanta för valet av ämne samt att de ger en klarare bild av vad som kan uppfattas vara ”manligt” respektive ”kvinnligt” samt en förståelse för kvinnans underordning i en våldsutsatt relation. Vi kommer i analysen att använda oss av dessa teorier för att tolka vårt insamlade material.

5. Resultat och analys

I detta kapitel presenteras de fem intervjuade kvinnornas berättelser, alla har levt i en nära relation med män som utsatt dem för våld. Vi presenterar kvinnorna var för sig och lyfter fram det som är relevant för att besvara studiens frågeställningar. Kvinnornas namn kommer inte att anges, istället anges fingerade namn, Deras ålder avrundas uppåt till ett intervall med fem år. Alltså om en av kvinnorna är 24 avrundar vi det uppåt till 25. Alla de livsberättelser vi har fått ta del av är unika på sitt eget sätt, men har ändå liknande händelseförlopp som påminner om varandra, och genom det har vi kunnat identifiera olika teman som vi sedan analyserar. *Rädslan* är ett ord som de flesta intervjuade använde sig av när de beskriver förhållandet. Då fokus ligger på kvinnans perspektiv i denna studie har det varit en självklarhet för oss att endast intervjua kvinnor. De teman vi valt att redovisa i fyra avsnitt är: *kärlek, makt, skam och rädsla*. I detta kapitel kommer vi att analysera dessa upplevelser med hänvisningar från dem utvalda tidigare forskningar och teorier.

5.1 Kvinnorna som intervjuades

5.1.1 Rita

Rita är cirka 50 år gammal. Hon har utländsk bakgrund och kom till Sverige i början på 90- talet. Rita har tre barn gemensamt med den man som misshandlade henne och som hon numera skilt sig ifrån. Hon är utbildad sjuksköterska sedan ca 20 år tillbaka och arbetar inom vården än idag. Rita träffade sin man under en kryssning hon var på. Redan där föll hon för honom, han var enligt henne charmig och romantisk. Efter ett tag som par visade han sig vara allt hon velat ha och hon började drömma om hur en framtid med honom skulle vara. Ett år senare var de gifta. Innan de gifte sig brukade han uppvakta henne genom att spontant komma till skolan och hämta henne. Han brukade komma med en stor bukett blommor till henne utan någon anledning. De första månaderna som gifta var han fortfarande lika charmig och romantisk. Men senare när Rita blev gravid med det första barnet började han att trycka ner henne. Han började kalla henne för en fet kossa som inte orkade städa hushållet eller ta hand om honom. Nästan varje dag under hennes graviditet brukade han slänga glåpord mot henne. Detta fortsatte även efter att hon fött

barnet, han brukade då hacka på henne och hon trotsade honom genom att försvara sig och det var då misshandeln började. Efter ca 15 års äktenskap gav Rita upp hoppet om att han skulle ändra sig och skilde sig. Idag lever Rita med två av sina barn, hon är rädd för att inleda en relation med en annan man på grund av det hon fått gå igenom med sin förra make.

5.1.2 Malin

Malin är cirka 30 år gammal. Hon är född och uppvuxen i Sverige och har svenska föräldrar. Malin är utbildad makeup artist och arbetar heltid med detta. När Malin var cirka 20 år var hon tillsammans med en jämnårig man som hon träffade genom gemensamma vänner. Till en början var han helt normal och han visade inga tecken på svartsjuka. Efter något år som par flyttade de ihop i en lägenhet. Det var först då han började avskärma henne från vänner och familj och ville att hon endast skulle tillbringa tid med honom. Det få gånger hon fick gå ut var för att han gav henne tillåtelse och pengar. Malin hade inget riktigt jobb, hon jobbade lite då och då och var ekonomisk beroende av pojkvännen. Pojkvännen kunde få henne att be på bara knän om att få pengar för att få gå ut en kväll med sina vänner. Hon tyckte att han njöt av att se henne vara beroende av honom. Under den tid hon var tillsammans med honom utbildade hon sig till makeup artist och när hon var klar fick hon jobb vilket innebar att hon inte var lika beroende av honom. Pojkvännen använde sig mest av verbal misshandel mot henne, men ibland kunde han även slå henne. Han brukade säga att ingen annan man skulle vilja ha henne för att hon var misslyckad och att hon skulle vara glad för att han ens vill vara kvar med henne. Genom åren började hon tro på det han sa. Hon började hata den person hon blivit men till slut fick hon den hjälp hon behövde för att ta sig ur relationen.

Idag har Malin sagt upp all kontakt med mannen och idag lever hon tillsammans med sin nuvarande pojkvän och de väntar sitt första barn. Trots detta fortsätter hennes tidigare pojkvän att trakassera henne och hennes nuvarande pojkvän.

5.1.3 Chloe

Chloe är cirka 25 år gammal. Hon är född i Mellanöstern och kom till Sverige i början på 1990-talet. När Chloe var 13 år gammal blev hon tvångsomhändertagen av socialtjänsten på grund av att hennes föräldrar misshandlade henne under en längre period. Hon har sedan dess inte haft någon kontakt med sin familj och hon har dessutom levt under skyddad identitet. Skulle de få reda på vart hon befinner sig idag är risken stor att hennes liv är i fara.

Fram till det att hon flyttade in med sin pojkvän Jeremy, bodde hon hos en fosterfamilj. Hon beskriver fosterhemmet som en ”allmän plats” och inte som ett riktigt hem. När hon var yngre utsatte henne fosterpappa henne för sexuella trakasserier, något som hon inte anmält. Hon har aldrig haft några vänner som funnits där för henne, vilket har lett till att hon utvecklat svårigheter när det kommer till att förlita sig på andra människor omkring henne.

Hon blev introducerad för hennes kille via en vän han visade intresse redan då men hon nekade honom på en gång. Han var efter henne i ett helt år, till slut gav hon honom en chans, eftersom att han visade att han verkligen ville vara med henne. Det tog inte lång tid innan hon föll för honom. Han köpte lägenhet endast för att de skulle kunna bo ihop, eftersom att han visste att hon inte trivdes hemma hos sin fosterfamilj. Detta gjorde Chloe ännu mer förälskad i honom eftersom att han började prioritera henne. Det slutade med att Jeremy var allt för Chloe, det enda hon hade, ”Han var min själsfrände”.

Med tiden började Jeremy sluta vara romantisk mot Chloe, han slutade känna att han behövde tillfredsställa henne.

”Han visste att jag aldrig skulle lämna honom, han kunde behandla mig hur dåligt som helst. Det fanns ingen tanke om att jag skulle lämna honom. Jag ville alltid lösa allt. Jeremy var det enda jag hade. Trots hur dåligt han behandlade mig kunde jag inte blunda för hur mycket han gjort för mig. Ingen har kommit i närheten till den trygghet som han gett mig.”

- Chloe

Månaderna gick och Jeremy började bli svartsjuk. Han ville inte att någon skulle titta på Chloe, han ville inte att hon skulle ha tröjor som inte täckte hennes rumpa, hon fick inte ha urringat på

sig och inga klackskor. Även om hon befann sig hemma skulle hon klä och bete sig på ett visst sätt. Hon fick inte gå ut när hon ville och inte träffa vem som helst. Blev det inte som han ville slutade det ofta med att de grälade och i vissa fall ledde det till våld. Trots detta ville Chloe fortfarande leva med honom.

Det var Chloes barndomsvän, som hon känt sedan innan hon blev tvångsomhändertagen, som fick henne att inse att Jeremy inte var bra för henne.

5.1.4 Raya

Raya är cirka 50 år gammal. Är född och uppvuxen i Mellanöstern. Barish, hennes dåvarande make, åkte ner till hemlandet sent på 80-talet för att hitta sig en fru, och träffade Raya. De kände varandra i två veckor innan de förlovade sig och på den fjärde veckan gifte de sig. Raya var då inte ens 20 år gammal och hennes man var vid 30årsåldern. Hennes man åkte tillbaka till Sverige och efter sex månader flyttade hon till Sverige för att inleda sitt nya liv med honom. Det nya livet var näst intill perfekt, Raya var helt förälskad i sin man.

Raya kommer ifrån en familj där hennes pappa flera gånger utövade våld mot hennes mamma och från en kultur där kvinnan är underordnad mannen. Våld inom hennes äktenskap var något hon förväntade sig. Raya berättade att hon var väldigt ung och visste knappt något om vad livet hade att erbjuda.

Rayas man Barish var en framgångsrik, omtyckt och stolt man med mycket pondus. Han lät inte Raya ha ett jobb för att han ansåg att hon skulle vara hemma och sköta hushållet och deras barn. Raya berättar att hon gjorde stora fel under deras första år som gifta och hon fick stå ut med många slag och utskällningar, ”Efter de första åren lärde jag känna honom, jag visste till slut vad han förväntade sig av mig.”. Raya tillägger att trots hans sätt att ”läxa upp” henne var hon ändå djupt förälskad i honom: ”Han var min trygghet i detta okända land, och trots det han utsatte mig för avslutades alltid dagen med att jag somnade i hans famn.”.

Ju mer åren gick och ju mer hon började inse att livet har mer att erbjuda henne, än det hon fått uppleva, ökade hennes vilja av att lämna hennes man. Det som hindrade Raya ifrån att lämna hennes man var barnen och den skam som skulle uppstå om hon valde att skilja sig. Hon hade heller ingenstans att ta vägen, hon var ekonomiskt beroende av honom.

När Rayas barn blev vuxna och hon fick sin första anställning fick hon för första gången uppleva känsla av självständighet. Detta var startskottet till att hon nu kunde lämna sin man.

5.1.5 Rebecca

Rebecca är cirka 30 år gammal. Rebecca träffade hennes Andreas, som är cirka 10 år äldre än henne, en månad innan hon tog studenten. De blev tillsammans efter ca 5 månader och efter totalt 1år flyttade de ihop. De flyttade från Jakobsberg till Nykvarn. Rebeccas relation till hennes familj försämrades och de vänner som hon lärt känna under gymnasieåren hade nu försvunnit. Rebecca kände sig lycklig med Andreas och ekonomiskt hade de det bra ställt. Andreas ägde en byggfirma, han hade bra arbetstider vilket gav Rebecca möjligheten att spendera mycket tid med honom. Han behandlade henne bra genom att ständigt uppvakta henne genom att köpa presenter till henne, överraska henne med fina sms-meddelanden mitt under arbetstid och ständigt tala om för henne hur mycket han älskade henne. Inom omloppet av cirka 3 år hade de två söner.

Strax efter att Andreas fyllt 30 år beslutade han för att boka en resa för hela familjen till Mexiko i tre veckor. Denna resa kom att visa en helt ny sida hos Andreas. Rebecca och Andreas levde sitt äktenskap avskilt från andra. De gick inte ut och festade, de hade inte goda vänner vilket innebär att Rebecca inte riktigt fick uppleva Andreas i samband med andra människors närvaro. Rebecca fick under resan till Mexiko för första gången uppleva svartsjuka hos Andreas. Andra män började flörta med henne och stirra på henne. Andreas klarade inte av det beskriver Rebecca ”Jag trodde aldrig att han var svartsjuk. Jag hade aldrig sett den sidan hos honom”. Det var efter resan som han började bete sig annorlunda. Rebecca berättar att hon upplever att han fick en annan bild av henne efter resan. Hon kunde inte prata med honom som hon tidigare gjorde, det gjorde henne frustrerad eftersom att han var hennes man, bästa vän och till och med enda familj. Hon kände att hon var tvungen att rädda deras relation för deras skull och främst för barnens. Månaderna gick och de började gräla mer och han började utöva våld. Hon började acceptera våldet och allt gräl, det började bli vardag.

Ett program på TV som belyste den utsatta kvinna och hur hon blundar för mannens beteende var det som fick henne att inse att hon gjorde samma sak och valde att agera.

5.2 Kärlek

Kvinnorna som vi intervjuat har levt i våldsutsatta förhållanden. Ingen av kvinnorna trodde att de skulle leva i ett osunt förhållande, där våldet skulle vara en vardag för dem. Många individer tror aldrig att det skulle kunna hända dem själva eller någon i deras omgivning, men i själva verket kan det hända vilken kvinna som helst, oavsett etnisk tillhörighet, ras, ålder och utbildningsnivå (Widding Hedin 1997:29). Ett exempel på detta är när Malin beskriver sina känslor över hur besviken hon var på sig själv i flera år:

” (...) mest av allt trodde jag aldrig att jag skulle hamna i ett osunt förhållande.”

- Malin

I början av våra intervjuer bad vi kvinnorna berätta allmänt om hur deras förhållanden var i början. De flesta kvinnorna beskrev förhållandet som romantiskt och kärleksfullt. Rita beskriver hur kärleken var i början:

”Han var romantisk och charmig. Han brukade köpa stora buketter blommor till mig utan anledning, han kunde bjuda ut mig på dejt när jag minst anade det. Han visade sin kärlek på alla möjliga sätt.”

- Rita

När Rita blickar tillbaka ser hon en ung tjej som önskade sig uppmärksamhet och kärlek av sin blivande partner. Det fick hon i början men senare under relationens gång ändrades han. Widding Hedin (1997) skriver att alla Kvinnor i allmänhet har svårt att inse att den man de lever med är kapabel till att misshandla henne och detta leder till att kvinnan förmodligen stannar kvar.

5.3 Makt

Männen i dessa berättelser ville ha makt över sina kvinnor. Detta går att konstatera i de flesta kvinnornas fall. Kvinnorna berättar att de inte märkt av det innan, men nu i efterhand har de insett det.

Det kvinnan i många fall inte vet är att när mannen är så pass kärleksfull och uppvaktar henne mer än det nödvändiga, gör han detta för att ha makt över henne. Han överöser henne med blommor och presenter. Han hämtar och lämnar henne vart hon än ska och låter henne inbilla sig

att han bara vill tillbringa all tid med henne. När mannen känner att han har total makt och kontroll över henne börjar våldet (Eliasson 1997: 172-173).

Chloe berättade om ett scenario för oss som påminner om det Eliasson skriver:

”Han behandlade mig bokstavligen som en drottning, han till och med köpte en lägenhet och bad mig att flytta in nästan direkt. Han fick mig verkligen att känna att jag var hela hans värld.”

- Chloe

Malin förklarar makten hennes pojkvän hade över henne på följande sätt:

” Jag hade inget jobb och var ekonomiskt beroende av honom. Han brukade säga att jag inte bryr mig om honom, om vårt förhållande och om vår ekonomi, utan att jag bara tänkte på mig själv och mina nöjen de få gånger jag gick ut med vänner. Efter ett tag kunde han bestämt, säga att jag inte fick några pengar för att gå ut och då kunde jag be på mina bara knän för att få pengar. ”

- Malin

För att kunna förklara Malins situation tar vi hjälp av teorin om genus (Connell 2006) som menar att män har bättre avlönade yrken än kvinnor. På grund av denna inkomstskillnad blir kvinnor oftast ekonomiskt beroende av sina män, samtidigt som många män runt om i världen anser att kvinnan blir deras ägodel (ibid:12).

När Malin var tillsammans med sin pojkvän fick han henne att inte umgås med vänner och familj. Han ville att hon bara skulle vara hans. Han blev hennes trygghet och hela hennes värld kretsade kring honom. Ett annat exempel där mannen utövar makt går att ses i Rebeccas fall:

“Vi beslöt oss för att flytta ifrån Jakobsberg till Nykvarn, jag hade inte mycket kontakt kvar med familj och vänner, jag hade endast honom kvar i mitt liv. ”

- Rebecca

Sakta men säkert separeras kvinnan från sin familj och vänner. Hon blir till slut socialt isolerad och beroende av mannen. Det är då, när mannen känner att han har total makt och kontroll över henne, som våldet börjar (Eliasson 1997: 172-173).

Det råder ingen tvekan om att våld mot kvinnor har sina kulturella och sociala rötter och historia i ett samhällssystem som gör att kvinnan hamnar i en underordnad position (Eliasson 1997:64). Connell (1999) belyser könsroller utifrån två synsätt. Det första handlar om att makarna använder sig av ett ”manus” när det kommer till hur de ska vara gentemot varandra inom äktenskapet, alltså att makarna utgår ifrån ett så kallat ”avtal” som talar om hur de ska uppträda mot varandra. Det andra synsättet utgår ifrån att paret lever upp till allmänna förväntningar gällande vad som är kvinnligt respektive manligt, två könsroller som existerar inom alla kulturer (ibid:39-40). Rayas äktenskap stärker detta:

”Jag kom till Sverige i tidig ålder, jag hade ingen i familj eller släkt i Sverige på den tiden. Med andra ord var jag helt ensam i detta land. I vår kultur är det mannen som ska bestämma över hushållet och kvinnan ska respektera och stötta alla hans beslut och även honom.”

- Raya

Kvinnor uppfattar omedvetet sig själva som mindre värda jämfört med män och männen uppfattas som normen. När kvinnan nedvärderar sig själv på detta sätt skadar de sin egen självkänsla och kan sedan bli ett föremål för misshandel (Widding Hedin 1997:14). När en kvinna har sådana tankar om sig själv, utan att hon själv förstår det, är det lätt hänt att hon är befinner sig i relationer där hon är underordnad och mannen är den som har makt (Widding Hedin 1997:16).

Mannen brukar ha olika förklaringar till våldet. Han brukar bland annat skylla på kvinnans beteende (Eliasson 1997:111). Parallellt med att kvinnans livsutrymme minskas, kontrollerar mannen även hennes kvinnlighet där han lär henne att vara en ”kvinna”, på hans villkor (Lundgren 2004:50). Detta visar sig i intervjun med Chloe, där förklarar hon det på följande sätt:

”Misshandeln började med att han kommenterade min klädstil, hur jag betedde mig och brukade säga att jag var för ”sexig” trots att det bara var jag och han som var där. Jag fick inte ens gå runt i underkläder hemma. Jag fick inte träffa vem jag ville och när jag ville. Han ville inte att jag skulle jobba, han sa att han inte ville att jag skulle slita ut mig men nu i efterhand har jag insett att han endast ville att jag skulle vara beroende av honom.”

- Chloe

Informanten Raya, som är född och uppvuxen i Mellanöstern, talade om normerna för de båda könen. Mannen anses vara överordnad och mer värdefull än kvinnan. Raya förklarade även att en av mannens uppgift i hemmet är att vara husets överordnad. Teorin om genus som är skriven av Hirdman (2004) bekräftar detta då hon hävdar att kvinnan accepterar denna överordnad och är med på att skapa dessa könsmonster. Hirdman (2004) har skapat begreppet genussystem, detta för att förstå genusbegreppet och dess uppdelning samt de dolda förtryck, underordningar och uppfostran som det innebär (ibid:12). Genussystemet förklarar särhållandet mellan de olika könen där hon menar att då könen delas upp skapas en skillnad. Den manliga överordningen som Hirdman (2004) beskriver och förklarar är hur mannen i ett historiskt perspektiv anses som mer värdefull än kvinnan (ibid:76). Raya säger:

”Det var inget som ändrades. Jag växte själv upp med en pappa som utövade våld mot min mamma, det är tillåtet i vår kultur att mannen slår kvinna för att ”läxa upp” henne. Det låter konstigt men det är inte det i mellanöstern. Jag förväntade mig att han någon gång skulle slå mig. ”

- Raya

I Rayas fall var våldet nästan en förväntad del inom äktenskapet och hon lät honom stärka sitt förtroende genom hans agerande mot henne. Hirdman (2004) belyser den stereotypa bilden av vad som betraktas som ”manligt” respektive ”kvinnligt”, och hur vi utifrån dessa stereotyper stärker och formar det som anses vara ”man” och ”kvinna” (ibid:77).

Det finns även ett exempel, på den stereotypa bilden av vad som anses vara ”manligt” respektive ”kvinnligt”, från Ritas berättelse:

”I den allra första början försökte jag och ansträngde mig verkligen för att behaga honom. Jag kunde städa hela hushållet bara för att han inte skulle tjata om att jag inte var en riktig kvinna som inte kunde ta hand om ett hushåll på sättet han ville.”

- Rita

Det finns en synvinkel, den ”naturliga ordningen”, som handlar om hur kvinnan och mannen bör vara gentemot varandra. Deras relation går ut på att mannen ska ta hand om kvinnan eftersom att

hon betraktas som svag, men fokus ligger främst i hur kvinnan bör vara i relation till sin man och hur hon är underordnad mannen (Hirdman 2004:81-82). Detta påminner om Ritas fall där mannen visade sig överordnad genom att i många fall tala om för henne hur hon skulle sköta hushållet. Likheter går även att finna i Rayas fall:

”Inom vår kultur är mannen ledaren i hemmet och hans vilja ska ske, om inte finns det konsekvenser som kvinnan får räkna med, kvinnan ska respektera mannen och alltid stötta honom. Hennes uppgift är att ta hand om hushållet och uppfostra barnen.”

- Raya

Mannens maktposition kan vara av kulturell karaktär, det vill säga att kulturen och samhället som paret lever i avgör om denna maktskillnad är normal eller inte (Lundgren 2004:18-19). Den sanna maskuliniteten finns att hitta i männens kroppar och har som utgångspunkt att den antingen finns i den manliga kroppen eller att den ger uttryck för den. Exempel på förutbestämda egenskaper som män har är att de är aggressivare än kvinnor, att de har ett medfött begär att utöva våld, att de inte ansvarar för sina barns uppfostran samt att de är dominanta (Connell 1999:69, 72).

När mannen styr över kvinnans liv och utövar våld mot henne begränsar han kvinnans livsutrymme, med andra ord menas det att mannens verklighet blir även kvinnans (Lundgren 2004:25-26). När en kvinna blir utsatt för våld av mannen, brukar hon även bli fysiskt och mentalt isolerad. Kvinnans umgänge ska vara på mannens villkor. Män som utsätter kvinnor för våld, vill oftast inte att de har ett socialt liv, förutom kvinnans arbetsplats. Dessa omständigheter innebär att kvinnan inte får berätta om deras relation, för någon. En konsekvens av detta våld och dessa våldsatta relationer kan resultera i att kvinnan förlorar sin självrespekt. Kvinnans livsutrymme begränsas till den gräns där mannen nästan fullkomligt kontrollerar henne. Han kontrollerar till exempel vad hon får säga, göra, tänka samt även känna (Lundgren 2004:25, 28, 32 & 54). Likheter går att finna i Chloes fall:

”Efter en tid fick jag knappt gå ut ensam, han klargjorde att jag skulle befinna mig hemma när han var hemma. Annars ändrades hans beteende mot mig, han kunde nedvärdera mig och smutskasta mig. Ibland eskalerade det och ledde till bråk. Den verbala misshandeln kunde i många fall vara värre än den fysiska misshandeln. Jag anpassade mig alltid efter hur han ville att jag skulle vara, endast för att behaga honom.”

- Chloe

5.4 Skam

Alla de fem intervjuade kvinnorna kände skam någon gång under den period de levde med sin man. De kände skam för att de inte trodde att de skulle hamna i ett förhållande där de blev misshandlade. De kände skam över att de lät det fortgå under flera års tid och vissa av dem kände skam för att de inte ville ge upp hoppet om deras gamla förhållande. Ett exempel som styrker detta är när Chloe säger:

”Jag kände att jag hade svikit honom. Jag minns att jag var väldigt trött. Jag sov dåligt. Jag tänkte mycket. Jag var orolig över att han skulle lämna mig. Jag kände verkligen att det var jag som var felet, att jag aldrig kunde lyssna på honom.”

- Chloe

Chloes citat visar tydligt att hon inte ville lämna honom i början, under intervjuens gång nämnde hon ett flertal gånger att han var hennes allt och att hennes liv kretsade kring hans. Hon ville reparera sprickorna som fanns i deras förhållande.

En av anledningarna till att många kvinnor inte väljer att skilja sig i första taget är för att de ser familjen som ett ”personligt projekt” som de inte vill ge upp. De väljer istället att förlåta mannen, för att rädda detta projekt och för att de i själva verket är rädda för att leva ensamma (P. Eliasson 2000:46).

Enligt Mona Eliasson (1997) lägger samhället skulden på kvinnan när hon utsätts för våld i nära relation, av sin man. Detta för att många säger att kvinnan har sig själv att skylla eftersom att hon provocerat mannen till dessa gärningar (ibid:25). Detta konstateras genom intervjun med Rebecca:

”Jag minns att jag kände skam över mitt beteende som lockade andra män till att titta på mig, förutom min man. På grund av den svartsjuka min man kände på senare tid kunde han inte kontrollera sina aggressioner, utan tog ut det över mig.”

- Rebecca

I början anklagade Rebecca sig själv för att hon trodde att det var hennes fel. Kvinnan känner skuld varje gång hon blir misshandlad (P. Eliasson 2000:47). Rebecca kom i underfund med att vad hon än gjorde, förtjänade hon aldrig att bli misshandlad. Något som hjälpte henne under uppbrottsprocessen.

Eva Lundgren (2004) skriver om det hon kallar ”Våldets normaliseringsprocess”, att våldet som uppstår i en nära relation är en process som successivt bli mer normaliserad i kvinnans ögon. Ju mer våldet förekommer desto mer upplever kvinnan det som normalt och accepterat (ibid:17). Detta förklaras genom bland annat Ritas intervju, då hon talar om det allra första slaget:

”Utan den minsta föraning fick jag en smäll på ansiktet som följdes av ett par till. Jag minns hur chockad och besviken jag blev och sprang in i barnkammaren och kramade om min son och bara grät. En stund senare kom han in och bad om ursäkt för allt och det vart till en vana för honom, varje gång vi hade bråkat kunde han komma in och be om ursäkt för allt och säga att allt var hans fel och att han aldrig skulle göra om det. Naiv som jag var, litade jag på honom.”

- Rita

Det första slaget i relationen beskriver Lundgren (2004) som något väldigt chockerande för kvinnan. Kvinnan inser att det är något oacceptabelt och hon går inte med på det. När våldet sedan successivt eskalerar och tillslut blir en del av vardagen, skapar kvinnan en acceptans för mannens beteende och till och med försvarar honom. Här tar våldet form och utvecklas till något stabilt i förhållandet (ibid:49).

5.5 Rädsla

Under intervjuernas gång lade vi märke till att de flesta av kvinnorna känt någon känsla av rädsla. Det har antingen varit under tiden de levde tillsammans med mannen eller tiden under och efter uppbrottet. Flera av kvinnorna nämnde att de inte vågade lämna mannen på grund av rädsla. Men det finns många andra anledningar till varför kvinnan inte anmäler mannen och till varför hon stannar i ett förhållande där hon blir misshandlad. Det kan till exempel vara gemensamma barn, ekonomin och att kvinnan fortfarande älskar mannen (Widding Hedin 1997:17). Ritas orsaker enligt henne var:

”Det som hindrade mig i allra första hand var våra barn, i vår kultur är det tabu att skiljas och barnen är de som drabbas mest då det inte är vanligt förekommande att föräldrarna skiljer sig. Det andra som hindrade mig var rädslan, rädslan att dö eller förlora mina barn. Han brukade alltid hota med att antingen döda mig eller ta våra barn ifrån mig och se till att aldrig få träffa dem igen.”

- Rita

Vad än orsakerna är till att kvinnan väljer att vara kvar med mannen efter det första slaget, finns det nästan alltid en och samma önska hos alla. Kvinnan önskar bara att denna mardröm ska vara över (Widding Hedin 1997:57).

Informanten Rebecca berättar att hennes relation till familjen och vänner försämrades ytterligare. I stort sett hade de ingen kontakt alls efter flytten till Nykvarn. Detta kan jämföras med Eliassons (1997) studie kring kvinnans rädsla över omgivningens uppfattning om att hon inte kommer uppskatta den hjälp som erbjuds. Detta i sin tur utvecklar en ytterligare rädsla hos kvinnan där hon tror att ingen i hennes omgivning vill eller kan hjälpa henne (ibid:118-119).

Vidare berättar Rebecca även:

”(...)jag lämnade inte honom då, jag hoppades alltid på att han skulle ändras tillbaka till den Andreas jag lärde känna och känt under våra gemensamma år.”

”På något sätt anpassade jag mig efter hur han var, kan man säga. Jag hade alltid förhoppningar om att saker och ting skulle bli bättre för vår familj, men det blev de inte.”

”Jag trodde på honom, att han skulle bli som han var förr, och jag gjorde det för våra två barns skull, jag ville att de skulle växa upp i en familj, en hel familj.”

- Rebecca

Detta kan jämföras med:

Hydén(1995) tidigare forskning om att kvinnan inte lämnar mannen eftersom att hon anser att han behöver henne samt för att hon tror att saker kan ändras till det bättre. Hon hoppades på att han alltid skulle vara kärleksfull, så som han var då han inte var arg (ibid:170-175)

Widding Hedins (1997) tidigare forskning handlar om att kvinnan stannar kvar hos mannen för barnens skull, hennes kärlek till mannen och hoppet om att mannen ska förändras och sluta misshandla henne. Hon vill bara att mardrömmen ska ta slut (ibid:17).

Eliassons (1997) forskning som belyser kvinnans rädsla över att våldet ska eskalera går att jämföra med Malins rädsla:

”I första hand var jag ekonomiskt beroende av honom och det andra var rädslan. Han hotade mig ett flertal gånger att döda mig eller skada mig om jag lämnade honom. Han brukade säga att jag skulle genomgå ett helvete om jag lämnade honom. Jag var rädd för att lämna honom i början, jag hade ingen annanstans att ta vägen och var därför rädd för att vara tvungen att återvända till honom.”

- Malin

Många kvinnor, som levt under liknande förhållanden, upplever en rädsla även efter uppbrottet.

”jag fick den hjälp jag tillslut behövde för att ta mig ur mitt förhållande. Idag har jag sagt upp all kontakt med mitt ex, men han fortsätter ändå att trakassera och hota mig och min nuvarande pojkvän. Det har dock blivit bättre, det var värre i början då jag var ensam och inte hade någon vid min sida.”

- Malin

Våldet kan öka i vissa fall efter uppbrottet. Det kan även leda till att kvinnan blir mördad för att hon funderat över att lämna mannen. I de fall där kvinnorna klarat sig levande ur sådana förhållanden lever de ändå ett liv i skräck och oro då mannen fortsätter skada och kränka henne genom att hota och förfölja henne (Lundgren 2001:33).

6. Diskussion, slutsats och kritik

I föregående kapitel redovisades svaren på studiens frågeställningar. Vi har även analyserat dessa svar med hjälp av tidigare forskning och några valda teorier. I detta kapitel presenteras en slutdiskussion kring studien samt återkoppling till problemområdet.

Syftet med denna studie var att få en djupare förståelse för kvinnor som levt i våldsamma förhållanden. Utifrån intervjuerna har fem kvinnors personliga berättelser lyfts fram, varav två av de fem informanterna är bekanta till oss och de andra tre har vi kommit i kontakt med via en av de förstnämnda informanterna. Under studiens gång har vi fått en djupare förståelse för hur våldet uppkommit, hur kvinnorna har upplevt den våldsamma perioden samt varför kvinnorna valt att stanna kvar i förhållandet under en längre period trots omständigheterna.

Allt våld mot kvinnor innebär att en stark part ger sig på en svag, i detta fall är mannen den starkare parten och kvinnan den svaga. Mannen utsätter kvinnan för våld för att han vet att hon inte är tillräckligt stark för att göra motstånd (Eliasson, 1997:28). Efter en tid tillsammans med männen förändras kvinnornas liv radikalt i samtliga förhållanden. I början inleds förhållandet med fina kärleksgester och uppvaktning av männen sedan mynnar detta beteende ut parallellt med att aggressionen hos männen successivt tar sin form. Under denna förändringsperiod förlorar kvinnorna sig själva samtidigt som hoppet, om att mannen ska återvända till sitt gamla ”jag”, slår rot. Detta är en av anledningarna till varför kvinnorna väljer att stanna kvar i förhållandet. De hoppas på att kunna förändra mannen till det bättre. När kvinnan utsätts för det första slaget av mannen blir hon oftast chockad och vill lämna mannen. Det som då händer är att mannen ber om ursäkt för sitt uppförande, antingen verbalt eller genom handling. Det ger kvinnan förhoppningar om att detta aldrig kommer att ske igen och att det endast var en engångsföreteelse, vilket i samtliga fall inte stämde. När våldet sedan successivt eskalerar och tillslut blir en del av vardagen skapar kvinnan en acceptans för mannens beteende och till och med försvarar honom. Detta gör hon för att hon älskar honom och har förhoppningar om att han kan ändras till det bättre eller på grund av ekonomiska skäl, gemensamma barn, skam eller en rädsla för sitt liv och att leva ensam. Här tar våldet form och utvecklas till något stabilt i förhållandet (Lundgren 2004:49). Det är då som mannen tar på sig den dominanta rollen i förhållandet och kvinnan blir den underordnade (ibid:17). För att hålla kärleken vid liv offerar kvinnan mycket av sitt individuella liv för relationens skull. Hon bryter kontakten med sin familj,

sina vänner och i vissa fall även flyttar. Kvinnan anpassar sig efter mannens villkor för att inte göra honom arg och utlösa några fler utbrott som oftast leder till att hon utsätts för våld. Rädsla för sina män, skam och skuld över situationen är känslor som kvinnorna upplever i förhållandet under våldets gång (ibid:26,32) och vissa hamnar även i en depression där de känner att de inte längre är värt att leva (Lundgren 2001:56). Utifrån analysen har vi kommit fram till att det är männen som ligger bakom orsakerna till kvinnornas fysiska och psykiska tillstånd. Det går även att konstatera att det psykiska våldet sätter lika djupa spår som det fysiska. Några av kvinnorna utsattes för mer verbal misshandel än de andra, och de konstaterade att den psykiska misshandeln hade minst lika stor påverkan. De psykiska övergreppen lämnar oftast djupa och långvariga spår som kan skada kvinnans självförtroende (Eliasson 1997: 29-30). Trots att kvinnorna blir sårade väljer de att stanna kvar i hopp om att försöka rädda förhållandet. Detta hopp leder till att kvinnorna förlåter mannens beteende och på så vis behöver de inte leva ensamma (P. Eliasson 2000:46).

Enligt Mona Eliasson (1997) lägger samhället skulden på kvinnan och inte på mannen i ett nära förhållande när hon utsätts för våld. Detta för att många säger att kvinnan har sig själv att skylla eftersom att hon provocerat mannen till dessa gärningar (ibid:25). Men när vi läser om Hirdmans genusteori (2004) menar hon att det är vi som individer och samhället i sin helhet som skapar grupperingar mellan de två könen och hon belyser begreppet genus på ett sätt där hon skapar en förståelse för hur en ”man” och en ”kvinna” konstrueras (ibid:11). På samma sätt gör även Connell (2006) som menar att genus konstrueras i det sociala sammanhanget mellan individer (ibid:21). Connell (1999) menar på att den sanna maskuliniteten finns att hitta i männens kroppar och har som utgångspunkt att den antingen finns i den manliga kroppen eller att den ger uttryck för den. Ett exempel på förutbestämda egenskaper som män har är att de är aggressivare än kvinnor, att de har ett medfött begär att utöva våld, att de inte ansvarar för sina barn samt att de är dominant (Connell 1999:69, 72). I resultat och analysdelen om makt (5:3) skriver vi om hur att kvinnan hamnar i en ekonomisk beroendeställning till mannen eftersom att män tenderar till att ha bättre avlönade yrken än kvinnor. Vi är medvetna om att Connells studie inte är generaliserbar över hela världen och att boken tryckts år 2006, samt att jämställdhetspolitiken utvecklats det senaste decenniet. Jämställdhetspolitiken utvecklas genom åren till det positiva. Därför har vi valt att inte ha en vidare diskussion om detta men ändå valde att ta upp det.

Med detta kan vi konstatera att samhället gör en missbedömning när skulden läggs på kvinnan och anser att det är hon som provocerar mannen, när det i själva verket är samhället som gör det legitimt för mannen att använda våld genom att skapa dessa könsskillnader och att det även ligger i den våldsamma mannens natur att bruka våld.

I vår analys del har vi tematiserat och kodat om det insamlade materialet. Genom intervjuernas gång och efter att vi läst igenom allt vårt insamlade material såg vi vissa teman som fanns där och dessa var då, kärlek, makt, skam och rädsla. I analysdelen kan man tycka att de olika teman är skrivna oproportionerligt som till exempel makt som har en större omfattning än de andra och detta är för att materialet mest berört dessa delar. De andra teman som inte har lika stor omfattning som till exempel kärlek valde vi att ändå ha med då de är viktig information och en bra inledning till resterande teman som finns med.

Den första och sista frågeställningen har vi besvarat med hjälp av vår empiridel. Där kvinnorna upplever denna period som tröttsam, våldsam, förvirrande och ledsam. De upplevde dessa känslor på grund av att de inte riktigt förstod orsaken till varför detta våld uppstod. Den andra frågan kunde vi inte besvara med hjälp av kvinnornas berättelser eftersom att vi inte kunde komma fram till ett riktigt svar som kunde besvara den frågan. Vi valde därför att ta hjälp av teoridelen och den tidigare forskningen som på ett mer tydligt sätt kunde hjälpa oss att besvara frågan. Där framkommer det att det bakomliggande faktorerna till mannens våld mot kvinnan beror främst på makt. Där han vill känna sig överordnad men även ha kontroll över kvinnan.

Något vi kan tillägga är att vi själva anser att denna fråga är beroende av hur samhället ser ut och vad människor har för olika synsätt och relationer till varandra. Dessa områden ser olika ut beroende på vilket del av världen man väljer att studera och vilken tid man lever i. Våra teorier innehåller studier som har gjorts längre bak i tiden och på andra delar av världen därför kan risken finnas att vi genom tur har fått möjligheten att kunna applicera just de teorierna i vår studie. Detta menar vi på grund av att vi har haft för få intervju personer för att egentligen kunna applicera just dessa teorier i vår studie, det blir väldigt individuella svar. Hade vi haft teorier och tidigare forskning som inte är cirka tio år gamla och som inte är baserade på befolkningen i andra länder hade vi kanske fått annorlunda svar.

En annan fundering som dyker upp är om hur vi valt att lägga det insamlade materialet. I och med att vi är bekanta med två av kvinnorna kanske vi kände en skyldighet som vi inte märkte just då att få ut deras historia för omvärlden. Detta kan ha påverkat våra valda teman, vårt fokus och hela studiens syfte. Vårt val som vi med hjälp av kvinnornas önskemål om att endast anteckna alla svar kanske försvårade hela processen. Detta för att kvinnorna kanske kände sig pressade och gav oss de svar vi förväntade oss samt att det kanske distraherade dem att vi var två och att den ena antecknade.

Avslutningsvis kan vi utifrån denna studie betona att de fem intervjuade kvinnorna, som utsatts för våld i nära relationer, har upplevt liknande påfrestningar som skadat dem både psykiskt och fysiskt. I studiens resultat finner vi även hur kvinnorna känner rädsla och skam över situationen. När kvinnan bestämmer sig för att lämna mannen bör hon tänka på sin säkerhet. Studien visar att en del män som brukar våld mot sin partner fortsätter att agera våldsamt och hotar kvinnan efter att de separerat.

6.1 Reflektioner

Under studiens gång har vi fått kännedom kring de våldsutsatta kvinnornas upplevelser och funnit att de har liknande upplevelser och känslor. Vi har fått en ökad förståelse för varför kvinnan väljer att stanna kvar under en fortsatt period. Vi finner även tydliga skillnader mellan samtliga män och kvinnor där mannen tilldelar sig själv rollen som överordnad. Vi vill även belysa att det inte är ett enkelt beslut att lämna ett förhållande eftersom att det finns fler bakomliggande faktorer till varför kvinnan stannar kvar. Därför är det viktigt att samhället inte ska ha förutfattade meningar om den utsatta kvinnan.

I framtiden skulle det vara intressant att studera detta på ett djupare plan med fler kvinnor. Det skulle även vara intressant att studera våld i nära relationer i homosexuella förhållanden eller att studera detta utifrån manlig synvinkel. En annan viktig del som kanske bör belysas mer är vad som händer under och efter uppbrottet och hur de båda parterna får hjälp av olika myndigheter.

Referenslista

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (2005) *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanaly*. Studentlitteratur AB.

Connell, Raewyn. W (2006) *Om genus*. Göteborg: Daidalos AB.

Connell, Robert. W (1999) *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidalos AB.

Ekbrand, H. (2006). *Separationer och mäns våld mot kvinnor*. Göteborg: Göteborg Universitet, Sociologiska institutionen.

Eliasson, Mona (1997) *Mäns våld mot kvinnor. En kunskapsöversikt om kvinnomisshandel och våldtäkt, dominans och kontroll*. Stockholm: Natur och Kultur.

Eliasson, P. E (2000) *män, kvinnor och våld- att förstå och förändra våldsamt beteende*. Stockholm: Carlsson bokförlag.

Elofsson, Stig (2005) *kvalitativ metod - struktur och kreativitet i* Larsson, Sam, Lilja, John, Mannheimer, Katarina [red] (2005) *forskningsmetoder i socialt arbete*. Malmö, Studentlitteratur.

Eriksson, Lars Torsten & Wiedersheim-Paul, Finn (2011). *Att utreda, forska och rapportera*. Malmö:Liber.

Hirdman, Yvonne. (2004) *Genus - om det stabilas föränderliga former*. Malmö: Liber AB.

Hydén, Margareta. (1995). *Kvinnomisshandel inom äktenskapet. Mellan det omöjliga och det möjliga*. Falköping. Gummerssons Tryckeri AB.

Kvale, Steinar (1997) *den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund, studentlitteratur.

Lundgren, Eva (2004) *Våldets normaliseringsprocess*. Stockholm: Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS).

Lundgren. Eva, Heimer. Gun, Westerstrand. Jenny, Kalliokoski. Anne-Marie (2001) *Slagen dam: mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige – en omfångsundersökning*. Umeå: Åströms tryckeri AB.

Stukát, Staffan (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Trost, Jan (1993). *Kvalitativa intervjuer*. Studentlitteratur AB Lund.

Widding Hedin, Lena. (1997) *Det kan hända vilken kvinna som helst – En handbok om bemötandet av kvinnor som blivit utsatta för misshandel och sexuella övergrepp*. Stockholm: Anamma böcker.

Elektroniska källor

Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning, tillgänglig på <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>, citerad den 7/11-2014.

Mäns våld mot kvinnor, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks), tillgänglig på <http://www.roks.se/mans-vald-mot-kvinnor>, citerad den 4/11-2014.

Våld mot kvinnor i nära relationer, Kvinnofridslinjen, 23/10-2013, tillgänglig på <http://kvinnofridslinjen.se/index.php?page=vald-mot-kvinnor>, citerad den 6/11-2014.

Bilagor

Bilaga 1- intervjufrågor

- **Vad finns det för bakomliggande faktorer till mäns våld mot kvinnor(deras män som utgångspunkt)?**
- Hur var förhållandet i början? Beskriv kärleken, er relation allmänt och hur ni hade det helt enkelt.
- När började du märka att saker inte var som de skulle? När inleddes det avvikande beteendet? Var det något specifikt som hände? Kom det plötsligt eller gradvis? Beskriv.
- Vad tror du låg bakom hans beteende?

- **Hur upplevs den våldsamma perioden utifrån de utsatta kvinnornas perspektiv?**
- Hur mårde du under denna period? Mentalt, psykiskt och fysiskt.
- Anpassade du dig efter hans omständigheter? Varför/varför inte? Vad kände du för det?
- Märkte du att du började bete dig på ett sätt som du tidigare inte gjort? (kanske för att nöja honom, eller för att möjligtvis undvika konflikter)

- **Varför väljer vissa utsatta kvinnor att fortsätta leva med dessa män, efter våldets eskalering?**
- Vad var det som stoppade dig ifrån att lämna honom i ett tidigare skede?
- Berätta om din självkänsla:
Uppstod nya känslor, nya tankar, nya åsikter kring er relation.
Hur påverkades du av denna förändring?
- Kände du någon slags skam?
- Har du försökt lämna honom tidigare
- Vid vilken tidpunkt fick du nog och beslöt dig för att lämna honom? Var det något specifikt som fick dig att vakna?
Beskriv hur du bröt dig loss.
- Nu i efterhand, kan du på rak arm konstatera vad det var som höll dig kvar?